

XX. YÜZYILDA
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE
SELEFİLİK

Münire Gözde AYGİN

EskiYeni Yayınları: 113

XX. YÜZYILDA
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE
SELEFİLİK

Münire Gözde AYGİN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
(Sertifika No: 47479)

1. Baskı: Ocak 2022

ISBN: 978-625-7673-22-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

XX. YÜZYILDA
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE
SELEFİLİK

Münire Gözde AYGİN

Ankara 2022

Münire Gözde AYGIN

1989 yılında Tokat'ta dünyaya geldi. 2016 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İngilizce İlahiyat Programı'ndan mezun oldu. 2017 yılında Gazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam ve İtikadi İslam Mezhepleri Anabilim Dalı'nda araştırma görevliliğine atandı. "XX. Yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefilik" başlığıyla 2019 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı'ndan mezun oldu. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kelam Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. Halen Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Kelam ve İtikadi İslam Mezhepleri Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak görevine devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	7
ÖN SÖZ	9
GİRİŞ	13
1. Araştırmanın Yöntemi	13
2. Kaynaklar	17
2.1. Akademik Çalışmalar	17
2.2. Selefî Kaynaklar	19
3. Kavramsal Çerçeve	21
3.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefîlik ile İlişkilendirilen Kavramlar	21
3.2. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Selefî Çevrelerde Selefîlik Kavramı	30

I. BÖLÜM

TARİHÎ ARKA PLAN	35
1. XVIII. Yüzyılda Orta Doğu	36
2. Amerika Birleşik Devletleri'ne Göçler ve Fikri Hareketlenme	49
3. Kimlik ve Aidiyet Krizleri	54
4. Afro-Amerikan İslam	59

II. BÖLÜM

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE SELEFİLİK:

TARİHÇESİ VE KURUMLARI	69
1. Selefî Davet'in Amerika Birleşik Devletleri'ne Girişi	69
2. Amerika Birleşik Devletleri'nde İlk Selefî Şahsiyetler	77
3. Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefîliğin Radikalleşmesi	84
4. Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefîliğin Duraklama Dönemi	87
5. Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefî Davet'in Taşıyıcıları	90
5.1. Selefî Organizasyonlar	90
5.1.1. Amerika İslam Merkezi (The Islamic Center of America/ICOA)	91

5.1.2. Amerika İslamî ve Arapça Bilimler Enstitüsü (The Institute of Islamic and Arabic Sciences of America/IIASA) -----	96
5.1.3. Kur'ân ve Sünnet Topluluğu (Qur'an and Sunnah Society/QSS) -----	100
5.1.4. Müslüman Öğrenciler Derneği (The Muslim Students' Association/MSA) -----	101
5.2. Mescit Tarzı Oluşumlar-----	107

III. BÖLÜM

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE SELEFİ SÖYLEM -	117
1. Dini Algılama Biçimleri -----	117
1.1. Kur'ân ve Sünnet'e Yaklaşımları -----	118
1.1.1. Lafızcı Yaklaşım -----	118
1.1.2. Sünnetin Vahyî Değeri -----	123
1.1.3. Geçmişin Yüceltilmesi: Selefî Dönüş Çağrısı -----	133
1.2. Tevhîd Algısı -----	139
2. Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefî Söylemin Siyasî İçeriği-----	153
2.1. Sekülerizm Aleyhtarlığı -----	153
2.2. Batı'ya Yönelik Tutum -----	163
2.3. Şiddet Yanlısı Tavrı: Cihatçılık-----	166
2.4. İslam Devleti'nin Lüzumu -----	175
3. Diğer İslamî Yapılanmalar Karşısında Tutumlar -----	179
3.1. İbn Teymiyye Yandaşlığı-----	179
3.2. Vehhâbilik Sempatisi -----	182
3.3. Eleştirel Yaklaşımlar -----	187
3.3.1. Modernistler Karşısında Tutum -----	189
3.3.2. Sufizm Karşıtlığı -----	192
3.3.3. Şii Karşıtlığı -----	197
3.3.4. Mu'tezile Karşıtlığı-----	199
3.3.5. Kâdiyânîlik Eleştirisi -----	200
3.3.6. İslam Ulusu (Nation of Islam)'na Karşı Tutumları -----	202
4. Amerika Birleşik Devletleri'nde Selefî Kültür -----	202
SONUÇ-----	207
KAYNAKÇA -----	213

KISALTMALAR

- ABD : Amerika Birleşik Devletleri
- AMSE : Müslüman Bilim Adamları ve Mühendisler Vakfı
(The Association of Muslim Scientists and Engineers)
- AMSS : Müslüman Sosyal Bilimciler Vakfı (Association of
Muslim Social Scientist)
- Bkz. : Bakınız
- C. : Cilt
- CIA : İstihbarat Teşkilatı (Central Intelligence Agency)
- Çev. : Çeviren
- DİA : Diyanet İslâm Ansiklopedisi
- ICNA : Kuzey Amerika İslam Topluluğu (The Islamic Circle
of North America)
- ICOA : Amerika İslam Merkezi (The Islamic Center of
America)
- IIASA : Amerika Arapça Bilimler ve İslam Enstitüsü (The
Institute of Islamic and Arabic Sciences of America)
- IIPH : International Islamic Publishing House
- IMA : İslam Tıp Vakfı (The Islamic Medical Association)
- ISNA : Kuzey Amerika İslam Cemiyeti (The Islamic Society
of North America)
- ISI : Servislerarası İstihbarat (Inter Services Intelligence)
- MAS : Müslüman Amerikan Cemiyeti (Muslim American
Society)
- MSA : Müslüman Öğrenciler Derneği (The Muslim
Students Association)
- MSRNY : Masjed-i Ahli's-Sunnah As-Salafi
- MWL : Râbitatü'l-İslamiyye (Muslim World League)

- NAIT : Kuzey Amerika İslam Tesisi (North American Islamic Trust)
- NOI : İslam Ulusu (Nation of Islam)
- QSS : Kur'an ve Sünnet Topluluğu (Qur'an and Sunnah Society)
- S. : Sayı
- SAS : Sünnete Bağlılık Topluluğu (The Society for the Adherence to the Sunnah)
- Trz. : Tarihsiz
- Yrz. : Yersiz
- WAMY : Dünya Müslüman Gençler Topluluğu (The World Assembly of Muslim Youth)

ÖN SÖZ

Selefilik, modern dönemde bazen oldukça esnek bazen de indirgemeci bir yaklaşımla tanımlanmaktadır. Bu kavramın klasik ve modernle ilişkilendirilme biçimi, günümüz Selefliliğinin tanımlanmasında büyük problem oluşturmaktadır. Bu olgunun açıklığa kavuşturulabilmesi için kavramın delalet ettiği siyâsî, toplumsal ve dinî çağrışımlarının ortaya konulması gerekmektedir. Bu doğrultuda kendisini Selefi olarak isimlendiren grupların mercek altına alınarak ortak özelliklerinin belirlenmesi suretiyle Selefliliğin genel resmini çizmek büyük önem arz etmektedir. Gelişen iletişim imkânları, hem Selefliliğin tek merkezli olmaktan ziyade çok merkezli küresel bir harekete dönüşmesini kolaylaştırmış hem de ona dinamik bir hüviyet kazandırmıştır. Böylelikle modern dönemde farklı coğrafya ve toplumlarda tezahür eden Selefilik, tek tip bir oluşum olma niteliğini yitirmiş ve iletişime geçtiği her toplumun aidiyetleri ve şartlarından etkilenerek zamanla önemli değişim, dönüşüm ve kırılmalar yaşamıştır. Dolayısıyla aynı ülkede ve benzer şartlarda dahi tek tip Selefilik bulabilmek mümkün değildir. Bu sebeple Selefliliği, klasik dönemdeki dinî-siyâsî veya dinî-toplumsal hareketlerle ilişkilendirerek onlarla aynıleştirmenin doğru bir yaklaşım olmadığı söylenebilir.

Modern dönemde güncel bir oluşum olarak selefi hareketler, akademik çevrelerde büyük ilgi görmüştür. Tespit edilebildiği kadarıyla bu alandaki çalışmalar, başta Orta Doğu olmak üzere Asya, Avrupa ve Uzak Doğu bölgeleri üzerine yoğunlaşmıştır. Akademik çalışmaların yanı sıra Selefilik ve

selefi hareketler, Amerikan medyasında da 11 Eylül öncesi ve sonrası dönemde yer almıştır. Tarihsel bu süreç, teknolojik gelişime paralel olarak görsel medyanın yaygınlık kazanmasından çok öncesine dayanmaktadır. Amerikan yazılı medyasında Selefilik kavramının ilk kullanımına, takriben XIX. yüzyılın son 10 yılında rastlanmaktadır. Bu kullanımlarda Selefilik kavramı ve selefi temayüller, farklı kavramlarla ilişkilendirilerek kullanılmıştır. İlişkilendirilen bu kavramların, yazılı medya kanallarının tutumlarına münhasır olarak farklılık göstermekle birlikte, genel anlamda olumsuz bir algıya neden olduğu iddia edilebilir. Yazılı medyanın Selefilik kavramıyla irtibatlandığı kavramlar, bu kavramlar üzerinden ortaya koymuş olduğu algı, bu algının tahlili, etkilerinin boyutu, siyâsî gelişmelerle paralelligi ve bu gelişmeler karşısındaki rolü gibi pek çok soru ve sorunlar, akademik çalışmalarda konu edinilecek niteliktedir.

Çalışmanın başlangıcında hareket noktası, Amerikan yazılı basınında Selefilik kavramı ve onunla ilişkili kavramlar, bu kavramların Amerikan toplumunda oluşturduğu algı olmuştur. Ancak mevcut algının oluşumunda, Amerikan toplumunun kendi bünyesinde bulunan Selefilerle tecrübesinin konu edilmediği, Selefilik algısının Orta Doğu'da neşet eden gruplar üzerinden inşa edildiği dikkati celbetmektedir. Yine XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nde yürütülen akademik çalışmalarda Orta Doğu'da Selefilik incelenmiş ancak selefi düşüncenin ABD'ye girişi ve yayılması, 11 Eylül saldırıları sonrasına kadar akademik çalışmalarda yeterince konu edinilmemiştir. Ülkemizde de ABD'de Selefilik olgusunu ele alan bir çalışma yapılmamıştır. Çalışma alanının belirlenmesi aşamasında saptanan bu husus karşısında ABD'nin Orta Doğu politikasıyla paralel yürüttüğü

Seleflik algısına karşın kendisine dokunan bir gerçeklik olarak ABD’de Selefliğin araştırılması, çalışmanın nihai konusu olarak belirlenmiştir.

Konunun ehemmiyeti, Amerika’nın Orta Doğu politikasında önemli bir araç olarak Selefliğin kendi topraklarındaki serüveninin incelenmesine ek olarak Amerikan Selefliği, bahsi geçen Seleflikler yelpazesinin bir kanadını da aydınlatacak ve Seleflik olgusunun farklı çehreleri ile yüzleşmemize olanak sağlayacaktır. Bu gayelerle kaleme alınan çalışma, ilgili alandaki boşluğa ışık tutmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda 2019 yılında yüksek lisans tezi olarak çalışılan konu, içeriğindeki küçük çaplı değişiklikler ve dipnotlardaki yoğun düzenlemelerin ardından siz kıymetli okuyucuların istifadesine sunulmuştur. Tüm bu süreçte bana desteğini esirgemeyen yüksek lisans tez danışmanım Prof. Dr. Sönmez Kutlu’ya, çok kıymetli hocam merhum Prof. Dr. Hasan Onat’a ve eserin tab edilme sürecinde yüksek motivasyon kaynağım Doç. Dr. Rabiye Çetin’e şükranlarımı sunuyorum. Çalışmamızın hazırlık aşamasında sabırlı yol göstericiliği ile yanımda olan değerli arkadaşım Mine Demirbilek’e, her bir satırı titizlikle okuyan kıymetli doktora arkadaşlarım Hamza Serdar Kömürcü ve Gülhan Cansızoğlu’na ve çalışmamda katkısı bulunan tüm arkadaşlarıma teşekkür borçluyum. Ömrüm boyunca benden desteklerini esirgemeyen muhterem anne ve babama, çalışmam boyunca karşılaştığım zorlukları müşfik ve müşevvik duruşuyla aşmama vesile olan eşime, sınırlarımla ötesine geçebilecek gücün içimde, benimle olduğunu daima bana hatırlatan oğluma minnettarım.

Allah’a hamd olsun.

Münire Gözde AYGİN
Ankara 2021